

APROFUNDAREA RELAȚIILOR DINTRE REPUBLICA MOLDOVA ȘI UNIUNEA EUROPEANĂ LA ETAPA CONTEMPORANĂ

*Marian CEPOI, Facultatea de Relații Internaționale,
Științe Politice și Administrative*

Tema dată este actuală deoarece relațiile moldo-europene au cunoscut un avânt semnificativ în ultimii ani, iar pe lângă această evoluție se atestă necesitatea unui suport teoretico-analitic. De asemenea, considerăm că relațiile dintre țara noastră și UE au ajuns la etapa în care Comisia Europeană a oferit susținere maximă Moldovei, acum fiind rândul Chișinăului să efectueze reforme profunde.

Planul de Acțiuni RM-UE oferea țării noastre o platformă concretă de apropiere de UE. Guvernarea comunistă a adoptat legi, a creat instituții de colaborare cu UE, însă nu a recurs la reforme adevărate. Conducerea comunistă a transformat Moldova în una din cele mai corupte țări din lume; și-a extins controlul politic în toate sectoarele, în justiție și instituții de drept.

Fiind obiectivi, însă, trebuie să spunem că guvernarea comunistă a pus bazele instituționale ale relațiilor dintre RM și UE.

Concluzionăm cu privire la Acordul de liberalizare a regimului de vize că Chișinăul trebuie să demonstreze aplicativitatea legilor, să asigure o justiție independentă și să lupte cu corupția. În legătură la Acordul de creare a unei Zone de Comerț Liber, Aprofundat și Cuprinzător cu UE, Guvernul trebuie să acționeze cât mai inteligent și să protejeze producătorii locali care vor fi afectați dur. Însă zona de liber schimb va aduce și multe avantaje, mai ales pentru cetățeni, printre care o calitate mai bună a produselor și serviciilor cu prețuri mai mici.

De asemenea, conchidem că și actuala conducere (2009) a continuat la fel de bine ca și guvernarea comunistă să mimeze reformele de bază, cum ar fi: combaterea corupției, independența justiției, restructurarea instituțiilor de stat, crearea condițiilor pentru investitori.

Moldova, la momentul de față, primește cea mai mare susținere pe cap de locuitor dintre țările Parteneriatului Estic. Trebuie să recunoaștem însă că pentru a recurge la adevărate reforme pe care le cere UE, Moldova are nevoie de susținere financiară mult mai mare, acces la programele de finanțare europene, așa cum doar o țară candidată o poate avea. Din păcate, susținerea financiară europeană are o strategie greșită. La moment, o bună parte din banii străini sunt folosiți de RM pentru suplinirea bugetului de stat, pentru salarii și pensii și nu pentru infrastructură, educație, îmbunătățirea condițiilor pentru investitori, instituții comerciale. Adică acești bani nu-și vor simți efectul sporit peste câțiva ani, ci sunt cheltuiți efemer.

De asemenea, referitor la acest subiect concluzionăm că:

- Acordul de Parteneriat și Cooperare a fost un document întârziat. În 1998, când acesta intra în vigoare, cinci țări din „primul val”, inclusiv Estonia, declanșau deja negocierile de integrare în comunitate. Acordul nu a fost nici măcar evaluat de UE.

- Dacă privim atent la hartă, țările Parteneriatului Estic formează un coridor comercial cu ieșire la Marea Caspică, deci acesta reprezintă un interes economic al UE.

- Chiar dacă nu există o perspectivă clară de aderare a Moldovei la UE, credem că prin Acordul de Asociere și prin îndeplinirea cu succes a lui ne este deschis drumul european.

- Constatăm că, atât pe timpul guvernării comuniste, cât și în timpul actualei conduceri, finanțarea venită din partea Uniunii nu este orientată spre educația societății, dezvoltarea activismului civic, schimbarea mentalității postsovietice și creșterea culturii politice.

- Nici cetățenii de rând și nici măcar societatea civilă nu cunosc cât de transparent sunt folosiți banii ce provin din asistența externă. Nu există o sursă unică de informare despre câți bani vin și cât de eficient sunt ei cheltuiți.

În urma investigației realizate putem oferi următoarele recomandări:

- Pentru a putea continua apropierea de UE, conducerea de la Chișinău trebuie să genereze de urgență un amplu pachet de reforme „dureroase”, cum sunt: lupta hotărâtă cu corupția la toate nivelurile și în toate sectoarele, reformarea instituțiilor de drept, asigurarea independenței justiției, reformarea totală a instituțiilor publice și eficientizarea bugetară a acestora, diminuarea influenței politice în toate sectoarele, crearea condițiilor pentru investitori etc.

- Experiența altor state, precum este România, arată că reformele adevărate au început odată cu apariția unei perspective clare de integrare, cu termene concrete și sarcini bine stabilite. Anume sub astfel de presiune, societatea și clasa politică s-ar mobiliza pentru adevăratele schimbări. Recomandăm Guvernului să insiste asupra acestui deziderat.

- Pentru a asigura o luptă eficientă cu corupția, la conducerea organelor-cheie trebuie să fie persoane din afara partidelor politice, neinfluențabile politic, necompromise, poate chiar persoane de peste hotare, cum au făcut-o cu succes alte țări;

- În cazul unui Acord de Liber Schimb, pentru a optimiza competitivitatea producătorilor autohtoni, Guvernul trebuie să îmbunătățească accesul firmelor moldovenești la resurse financiare mai ieftine sau diverse fonduri; dar și să negocieze cu UE o perioadă de cel puțin 10 ani de regim favorizat pentru producătorii moldoveni.

- Se impune necesitatea schimbării modului de abordare a ajutorului acordat Moldovei. Acești bani trebuie orientați spre lucruri concrete, cum ar

fi infrastructura, dezvoltarea instituțiilor de piață, creșterea competitivității producătorilor autohtoni, așa cum au făcut țările de la Vâșegrad.

- O altă reorientare a asistenței financiare este ca Moldova să dezvolte un amplu program de dezvoltare a spiritului și activismului civic în rândul cetățenilor, de educare a unei tinere generații de o cultură politică europeană și nu ex-sovietică. Republica Moldova trebuie să obțină de la UE facilitarea accesului tinerilor moldoveni la studii în țările europene, pentru a-și schimba mentalitatea sovietică, a cunoaște și a deprinde din practică democrația occidentală.

- Ridicarea vizelor pentru moldoveni în țările UE trebuie să includă și un regim liberalizat al forței de muncă.